

طراحی و ساخت مقیاس سواد اطلاعاتی برای دانشجویان رشته فلسفه

مهدی خبازی کناری^۱، عباس اکبری^۲

^۱ دانشگاه مازندران، استادیار فلسفه معاصر و غرب، mkenari@yahoo.com

^۲ دانشگاه مازندران، دانشجوی دکترای روانشناسی تربیتی، abbas.akbari47@yahoo.com

این مقاله از یک طرح مطالعاتی استخراج شده است

از سواد اطلاعاتی، یک ضرورت اجتناب ناپذیر است (پینتو و همکاران، ۲۰۱۶).

پژوهش‌ها نشان می‌دهد، بسیاری از دانشجویان دانشگاه‌ها از سواد اطلاعاتی قابل قبولی برخوردار نیستند. با وجود این، ارزیابی درستی نیز از سطح سواد اطلاعاتی خود ندارند (پیترمانک و سبجان^۳، ۲۰۱۷). تا کنون برای این مفهوم، تعاریف متعددی ارائه شده است. برخی بر این باورند که سواد اطلاعاتی می‌تواند عادت-های مطالعه و کیفیت مطالعه دانشجویان را بهبود بخشد (اسناولی و کوپر^۴، ۱۹۹۷). لاپتون، گلانویل، مک‌دونالد و سلزر^۵ (۲۰۰۴) بیان داشتند که سواد اطلاعاتی شامل مجموعه مهارت‌هایی است که از کسب اطلاعات و به کار بردن آنها فراتر می‌رود و یک توانایی مهم برای یادگیری سطوح بالا محسوب می‌شود که به دانشجویان دانشگاه‌ها کمک می‌کند تا از تفکر انتقادی و توانایی حل مسأله برخوردار شوند و به آنها کمک می‌کند که مشارکت مدنی قابل قبولی داشته و احساس مسئولیت اجتماعی داشته باشند. همچنین به دانشجویان کمک می‌کند تا پس از تحصیلات دانشگاهی و ورود به جامعه و بازار کار افراد موفق‌تری باشند. از این روی، سواد اطلاعاتی یک ضرورت غیر قابل اجتناب به منظور یادگیری مادام-العمر و رشد در عصر اطلاعات است. به این معنا که ارتقا مهارت سواد اطلاعاتی دانشجویان این امکان را برای آنان فراهم می‌کند تا پس از فارغ‌التحصیلی بتوانند برای تمام عمر و به صورت مستقل به فعالیت‌های پژوهشی در حوزه‌های گوناگون بپردازند (آنیاکو، ایزیینی و اوسویجو^۶، ۲۰۱۵).

در سالهای اخیر، مفهوم سواد اطلاعاتی، بیش از پیش مورد توجه قرار گرفته و مفاهیمی چون خودکارآمدی سواد اطلاعاتی معرفی شده‌اند. (کاربانوگلا، آکویونلو و اوما^۷، ۲۰۰۶؛ کولتاوانیچ،

چکیده: مهارت سواد اطلاعاتی، از اهمیت بالایی در جامعه دانشجویی برخوردار است و با توجه به ضرورت وجود ابزارهای مناسب برای اندازه‌گیری آن، این پژوهش با هدف طراحی مقیاسی روا و پایا جهت ارزیابی مهارت سواد اطلاعاتی دانشجویان رشته فلسفه انجام شده است. برای انجام این پژوهش که از نوع ابزارسازی است، تعداد ۲۳۵ نفر از دانشجویان رشته فلسفه دانشگاه‌های شهر تهران، با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای به عنوان شرکت‌کنندگان در پژوهش انتخاب شدند و به پرسشنامه‌ها پاسخ دادند. برای تهیه این ابزار، ابتدا با توجه به مفهوم سواد اطلاعاتی، عمده‌ترین شاخص‌ها و معیارهای مرتبط با این مفهوم فهرست شدند و پس از جرح و تعدیل‌های لازم، پرسشنامه اولیه‌ای با ۳۵ سؤال تنظیم گردید. برای تحلیل داده‌های به دست آمده، از نرم‌افزار SPSS و روش آماری تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شد. پس از حذف ۲ گویه، نتایج تحلیل عاملی اکتشافی، وجود یک عامل را نشان داد. ضریب پایایی ابزار به روش آلفای کرونباخ برابر با ۰/۹۶ بود. پژوهش حاضر نشان داد که ابزار طراحی شده از کفایت لازم برخوردار است و می‌تواند در پژوهش‌ها مورد استفاده قرار گیرد.

کلیدواژه: سواد اطلاعاتی، ابزارسازی، روایی، پایایی، فلسفه

مقدمه: نظام تعلیم و تربیت نقش مهمی در رشد و تقویت شایستگی‌هایی چون دانش، مهارت، نگرش و انگیزش دارد (پینتو، فرناندز - پاسکال و پوئرتاس^۱، ۲۰۱۶). عنصر مهمی که هسته مرکزی این شایستگی‌ها را تشکیل می‌دهد، شایستگی اطلاعاتی است (گروس و لاتهام^۲، ۲۰۱۲) که موجب شکل‌گیری مفهوم سواد اطلاعاتی شده است. سواد اطلاعاتی بیانگر مجموعه توانایی‌هایی است که به فرد امکان می‌دهد در دنیای به شدت متغیر امروز عملکرد مؤثری داشته باشد. در این راستا، نظام آموزش عالی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و نیاز دانشجویان به سطوح مناسبی

^۳ - Petermanec, Sebjan

^۴ - Snavely, Cooper

^۵ - Lupton, Glanville, McDonald, Selzer

^۶ - Anyaoku, Ezeani, Osuigwe

^۷ - Kurbanoglu, Akkoyunlu, Umay

^۱ - Pinto, Fernandez-Pascual, Puertas

^۲ - Gross, Latham